

VIDÁM KÖZIGAZGATÁS

BÍRÓ URAM MEG A KÖTELESEK

Kanizsán a századforduló idején még a polgárok által választott bíró állt a község élén, ő volt az elöljáróság feje, ő irányította a hivatali munkát, hívta össze a képviselő-testületet. A bírói tisztségre rendszerint a földműves lakosság köréből választották az arra érdemeset, akinek – ha egyszerű közpolgár volt is – mindenkor megvolt a nép előtt a maga hivatali és emberi tekintélye.

No, az egykori kanizsai öregbíró egyszer átiratot kapott a vármegyétől. Az állt a paksamétában, hogy a hadköteleseket sürgősen küldje be a vármegyei gyűjtőállomásra, Szabadkára.

Amint végigsilabizálta a dekrétumot, bíró uram nyomban számlálni kezdte magában a községben levő köteleseket:

– Devecseri – egy; Bakai – kettő; Bús – három; ez meg ez – négy; meg amaz – öt...

Itt aztán megakadt az öreg, mert ne adj' isten, hogy még egy hatodikat is talált volna. Hiába kezdte újból a felsorolást, csak nem akart szaporodni a kötelesek száma.

Szorultságában végül is a jegyzőhöz fordult tanácsért, aki a hivatalnoki írásbeli tennivalókat végezte a bíró mellett.

– Nézze, jegyző úr, milyen lehetetlenséget követelnek már megint azok a megyei urak! Hat kötelest kérnek tőlünk, pedig az egész községben – kétszer is megszámloltam – csak öt van. Hunnan a kórságbul vegyük elő azt a hatodikat?

A jegyző – iskolavégzett ember – nyomban tisztában volt a leirat tartalmával, s hogy meg ne sértse az öreget, tapintatosan igazította útba:

– De bíró uram, ebben a leiratban nem az áll, hogy a köteleseket, hanem a katonasor alatt levőket hívják be sorozásra.

– Azt írja az a paksaméta? – könnyebbült meg az öreg bíró, de azért csak hozzátette: – Ördög b'on az anyjukba, hát akkor mért nem írják magyarul azt, hogy a regrutákat, mért a köteleseket követelik tőlünk?

TISZTELETTELJES FELLEBBEZÉS

Még a század elején egy adai szerb juhász holmi birkalopás miatt, vagy tán inkább tilos legeltetésből kifolyólag-e alaposan megkopogtatta egy mákosi budár feje tetejét. Bíróságra került a dolog, s mivel a tekintetes törvény az elkövetett túlkapásért nem tartotta elegendőnek a belső bűnbánatot, a juhászt annak rendje s módja szerint elítélte.

A hivatalos tolmács lakonikus rövidelessel ismertette a magyarul nem tudó legénnyel a bíróság ítéletét:

– Imaš da odležiš dva meseca u zatvoru!¹

A juhász sokallta a büntetést, s nem éppen ildomos mondat kíséretében nyugtázta a rá mért kvótát:

– Serem ti se u presudu!² – kommentálta népi tömörséggel.

– Mi a vádlott válasza? – érdeklődött a kissé nagyothalló bíró.

– Az elítélt tisztelettel föllebbez – fordított kapásból a galambepéjű tolmács.

EGYOLDALÚ TÁJÉKOZTATÁS

Hajdanában a városi képviselő-testület vagy a különböző hivatalos szervek Zentán is dobszóval tették közhírré a közérdekű dolgokat. A 14-es háború idején még a hadiesemények alakulásáról és híreiről is dobolással tájékoztatták az egyszerű köznépet. A kisbíró – aki egyben a község dobosának tisztét is betöltötte – rendszerint délelőttönként kiállt a forgalmasabb keresztutcák sarkára, s ütemes dobpergetéssel maga köré csődítette az utcák ráérőbb lakóit. Miután így összeverődött 10–20 ember, asszony (s főleg gyerek), a dobos elővette a paksamétát, és szónoki hangon olvasni kezdte: „Közhírré tétetik...”

Az első világháború idején boldogult Recskó Bandi bácsi volt a kisbíró, és neki jutott az a szerep, hogy világgá kiáltsa, a Monarchia közös hadserege a Mazuri-tavaknál mekkora győzelmet is aratott az ellenség felett: 60 000 fogoly, számos ágyú, rengeteg hadizsákmány...

A dobolás után odalépett hozzá egy tudálékos, minden lében kanál atyafi, és megérdeklődte tőle:

¹ Kéthónapi börtönbüntetést kaptál!

² Szarok az ítéletbe!

– Bandi bátyám! Hát a mi veszteségünk mekkora volt?
Recskó bácsi komolyan válaszolt:
– Azt ne éntültem tudakold, hékás, mert azt meg a másik ódalon, ama-
zoknál dobolják ki.

MIÉRT NINCS SZÜKSÉG VILÁGÍTÁSRA?

A múlt század végén, a közvilágítás bevezetése előtt, errefelé a bakte-
rek vigyázták az emberek álmát. Tisztuk az volt, hogy sötétedéstől
reggelig róják a város, illetve a község utcáit, és ijesztgessék a rosszban
sántikálókat. Aludniuk persze nem volt szabad, s ellenőrzésül minden
órában egy-egy rigmust kurjantottak, így adva tudtára mindazoknak,
akiknek volt félteni valójuk, hogy ébren vannak.

Pl.: Nyolcat ütött már az óra,
Térjen ki-ki nyugovóra.

vagy:

Éjfélt után óra kettő,
Dicsértessék a Teremtő.

Kelj föl, Kata, süsd a tököt,
Nem kiáltom már az ötöt.

Akárcsak mai utódaik, a vállalati éjjeliőrök, a régi bakterok sem ór-
kődtek mindig lankadatlan buzgalommal. Rendszerint öregekből kerül-
tek ki a tisztség viselői, s bizony, csendes estéken egy-egy kapualjban
vagy utcasarki kispadon csak elnyomta őket a buzgóság.

Így aztán, amikor az egyik zentai öreg bakter újévet köszönteni beál-
lított dr. Huszágh Nándor ügyvédhez, az imígyen korholta:

– Ejnye, ejnye, Döme bácsi! Mondják ám a rossz nyelvek, hogy maga
mindig a Mucsi patikája előtt alszik.

Döme bácsi önérzetesen védekezett:

– Ne higgye ám, ügyvégy úr! Szoktam én a maga sarkán is alunni!

*

A századfordulón a kanizsai községi képviselő-testület is napirendre
tűzte a közvilágítás bevezetését. Az urak: a polgármester, a takaré-
pénztár elnöke, no meg a többiek prezentálták elsősorban a dolgot, mert
szerették volna, ha az ő községük sem marad le a környékbeli helységektől.

Csakhogy a kupaktanácsban maradi gondolkodású, bükkfagatyás, virilista képviselők is helyet foglaltak, méghozzá igen nagy számban. Ezek meg irtóztak minden haladástól. Szót is kért az egyik ilyen szállási képviselő, aki a következőképpen okolta meg az ajánlat elvetését:

– Minek nekünk közvilágítás? Az teljesen fölösleges, kérem. Éccaka minden rendes ember alszik, csak a kutyák meg az urak koslatnak.

KINCSES BÁCSI HELYREIGAZÍT...

Boldogult Kincses Pista bácsi, az egykor élt Tisza menti halász is a régi, nevezetes zentai polgárok közé tartozik.

Szókimondó, önérzetes ember volt, aki úrnak, parasztnak egyaránt megmondta a magát.

Különösen sok baja volt a városi notabilitásokkal. Zenta már a múlt század derekától kezdve rendezett tanácsú várossá avanszált, közügyeit választott képviselő-testület intézte más, egyéb hatósági és hivatali szervek mellett – szóval sok volt a kasza-kapakerülő „pantallós tintafosó” a városban, akikkel az öreg halász sűrűn tengelyt akasztott. Rebellis természetű lévén, szokása volt minden községi döntést, határozatot nemtetszéssel fogadni, s úton-útfélen hangosan fitymálni, kisebbíteni a városi kupaktanácsot.

– Ha én ott lennék, maj’ tunnám én, hogy köllene...

Mit tesz isten, egyszer betegségből-e, halálesetből kifolyólag-e, üresevés támadt a képviselő-testületben, s az előljárók úgy határoztak, hogy no, szaván fogják Kincses Istvánt.

– Ha már úgy tudja, hogy s mint kellene, hát most lássuk, itt az alkalom, jöjjön: legyen belőle városi képviselő!

A meghívót a kisbíró vitte ki a Tisza-partra, ám Kincses bácsi a megiszteltó invitálásra csak ennyit mondott:

– Nem mék én sehova se! Azokkal ott bent úgy se tunnék okosan dolgozni, ’szen azoknak a fele bolond!

Odabent a városházán a kisbíró átul cettig beszámolt a képviselő-testületnek, hogyan fogadta a meghívást, meg hogy milyen bizonyítványt állított ki a testület táalentumáról a jeles halászmester.

Persze nagy volt a képviselők felháborodása, főleg a minősítés mián, és mert ami sok, az mégiscsak sok, Kincses bácsit becsületsértésért pallóra állították.

Tárgyalás előtt a bíró, simítani akarván az ügyet, intette a feleket, hogy gondolják meg: a leendő ítélet egyiküknek sem tesz jót; a följelentőknek kétes értékű hírverést hozna, a vádlottnak pedig megbélyegzést jelentene, ezért hát ajánlotta nekik a kiegyezést. Mivel mind a két fél hajlott az ügy békés elintézésének irányába, így hát kiegyeztek: ha Kincses bácsi visszavonja a sértést, a bíróság kész megszüntetni ellene az eljárást.

– Rendben van! – egyezett bele Kincses bácsi, s imigyen helyesbítette a zentai kupaktanács tagjainak eszmetehetségére vonatkozó megállapítását:

– Tisztelt bíróság! Ezzel ünnepélyesen kijelentem, hogy a zentai képviselő-testület fele nem bolond!

BOSSZÚ

A húszas évek elején nagyon elburjázott Zentán az adónak adóhátalék formában való fizetése. Senki sem igyekezett idejében eleget tenni fizetési kötelezettségének, mert az akkori adófőnök vajszívű, erélytelen bácsika volt, aki egy szóra megadta a fizetési haladékokat, akárki kérte tőle. Gyengén is állt ezért az adópénztár, olyannyira, hogy majdnem fizetéképtelen lett a város.

Ezen a helyzeten a községi atyák úgy kívántak segíteni, hogy menesztették a régi főnököt, és helyébe Boszniából hoztak egy Balaban nevezetű rámenős adótisztviselőt. Az nem volt szívbajos. Annál nem mondhatták az adófizetők, hogy „vetek már az adómba valamit”, hanem fizetni kellett, mert aki elmaradt, ahhoz már nyitott is be a végrehajtó.

Szítták is a fogukat az engedményhez szokott zentai adóalanyok, háborogtak az új adóprér miatt, de hiába; Balaban ellen nem volt apelláta.

Még rigmust is készítettek róla, amely közzsájon forgott abban az időben:

Celu Sentu sakrila je tama
Zbog zuluma Bane Balabana,

ami szabad fordításban valahogy így hangzik:

Egész Zentát gyászba borította
Balabannak garázdálkodása.

Történt, hogy valamilyen közigazgatási jubileum alkalmából Balaban adófőnök úr és beosztott tisztviselői a pénzügyőrökkel, végrehajtókkal tablót készíttettek magukról a helybeli fényképésszel, s a csoportképet nagy fittyre kibiggyesztették Szlávnity Ignác kereskedő kirakatába. (Jelenleg bútorüzlet áll ott.) Alig két napja állhatott a díszes tabló a kirakataban, amikor valamelyik epés zentai adóalany ilyen feliratú cédulát ragasztott az üvegre a hivalkodó csoportkép alá:

BALI BABA ÉS A NEGYVEN RABLÓ!

SZÍVES VENDÉGLÁTÁS

Egyszer Illés napján (július 20-án) kilátogatott a horgosi elnök meg a titkár fiákeron Kispiacra. Rekkenő hőség volt egész nap, s visszafelé jövet ijedve vették észre a hivatalos közegek, hogy csúnya borulás közeledik Hegyes felől, mely ha elkapja őket, hát bőrig áznak. Szerencséjükre éppen ott hajtottak el a Bíró tanya mellett. Szóltak a bakon ülő előfogatosnak, hogy fordítsa a rudat a tanyaudvar irányába.

Mikor beérték, a házigazda ott ült az ámbituson, s pipázott.

– Adjon isten! – köszöntötték a jövevények a gazdát. – Bejöttünk Bíró bátyám, mert látja, micsoda fürgeteg közeleg?!

Mire az öreg (kinek holmi búzabeszolgáltatásból kifolyólag még maradt a begyében valami):

– Hallják, mentem én már ennél kutyább időben is haza.

HOVA KELLETT VOLNA VEZETNI A GYEREKET?

A hetvenes évek közepén az új egydinárosok forgalomba kerülésekor az egyik boltba küldött kisgyerek addig-addig játszózatott az új fém-pénnzel, amíg egyszer csak lenyelte. A holtra ijedt klapcot még jobban megrémült anyja lóhalálában vonszolta el az újfalusi egészségház orvosához, aki azonban – mi más tehetett? – a vállát vonogatta. Megnyugtatta az asszonykát, hogy menjen csak haza, nem kell kétségbe esnie, hiszen a pénz egy-két napon belül úgys kiválasztódik majd természetes úton.

Hazafelé mentükben az anya és gyermeke találkoznak a fiatalasszony keresztapjával, aki mellesleg földművelő, maximumos.

– Hát tik?

A mama, némileg már lecsillapodva, elbeszéli keresztapjának az ártatlan balesetet, s azt is, hogy éppen most jönnek az orvostól.

– No, oszt?... – érdeklődik a keresztszülő.

– Azt mondta, hogy nem tudja kihajtani.

Nézi, nézi az ijedt szemű lurkót a sokat próbált, sok mindent megért öreg földműves, egy kicsit még rosszállóan ingatja is a fejét, aztán halálos komolyan így rója meg a keresztlányát:

– Nem jó helyre vitted a gyereket, lányom!

– Hát hová vittem vóna? – képed el a menyecske.

– Az adóhivatalba! Oda köllött vóna elvezetned – világosította fel mély meggyőződéssel az öreg. – Ott kivasalták volna belüle, az bizonyos.

HELYESBÍTÉS

A fölszabadulást követő adminisztrációs korszak idején elő-előfordult, hogy a központosított közigazgatás túlbuzgó tisztviselői a legképtelenebb adatokat kérték a községi népbizottságoktól. Átirat érkezett például, amelyben arról kívántak kimutatást, hogy hány csóka fészkel a község erdő-övezetében, mekkora a vetést pusztító tanyai galambok száma, vagy hogy hány nyulat tartanak nyilván a község területén.

Adán akkoriban St. I. bácsi volt a mezőgazdasági ügyek intézője (vagy ahogyan az időben hívták: a „poverenik”); egy arany kedélyű, tréfaértő ember, s éppen ő kapta kézhez az aktát, amely a nyulak számát forszírozta.

Nagyot nézett az öreg, amikor elolvasta a paksamétát, de aztán csak vállat vont, s ahelyett hogy kikérte volna valamelyik helyi nimród véleményét, egyszerűen beírta a jelentésbe, hogy 1331.

Pár nap múlva dörgedelmes átirat érkezett a főbizottság mezőgazdasági osztályától, amelyben súlyosan kifogásolták, hogy St. bácsi jelentése pontatlan.

Ekkor ismét vállat vont az öreg, s angyali nyugalommal lekopogta a következő „helyreigazítást”:

„Helyénvalónak találjuk a múltkori írásbeli jelentésünkkel kapcsolatos észrevételüket. Az elküldött kimutatás valóban pontatlan volt, mert mint utólag kiderült, egy nyúl az adai földekről átszaladt a mohol–gunarasi határba.”

Csodák csodája: erre már nem érkezett válasz.

MILYEN ÖREGASSZONY AZ OLYAN...?

Novoszel Ferenc bácsi telekkönyvi tisztviselő volt a két háború között a városházán. Jó ember volt, közmegebecsülésnek örvendett, sokan kedvelték a humoráért.

Egy ízben délután bandukolt hazafelé (ott lakott az Alvégben), amikor találkozott egy temetési menettel. Illendően félreállt, s levett kalappal adta meg a kegyeletet az elhunytnak, s aztán baktatott tovább. A meleg kútnál kantákkal bajmólódott egy öregasszony, attól tudakolta:

– Mondjad már, ki a halott, édes lelkem?

– Jaj, Novoszel úr, ha én azt tunnám... Nem érek én rá ilyesmivel törődni. Annyi a dógom, hogy csak...

– Nem tudod? Hát milyen öregasszony az olyan, aki még azt sem tudja, hogy az Alvégben ki a halott, meg ki a kurva?! – legyintett az öreg, és haladt tovább.